

12. Yabancılar Türkçe öğretiminde dinleme eğitimi kitapçıklarındaki noktalama işaretlerinin kullanımı / işlevleri: A1-A2

Muammer ŞEHİTOĞLU¹

APA: Şehitoğlu, M. (2023). Yabancılar Türkçe öğretiminde dinleme eğitimi kitapçıklarındaki noktalama işaretlerinin kullanımı / işlevleri: A1-A2. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (35), 186-206. DOI: 10.29000/rumelide.1342106.

Öz

Çalışmada, Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış olan A1-A2 Yabancılar Türkçe öğretimi setinde yer alan dinleme kitapçıkları metinlerindeki noktalama işaretlerinin eksik kullanımı ve onların metindeki doğru anlamlandırma açısından işlevlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, anlatım bozukluğu oluşturan ve yazımı yanlış olan bazı cümle ve sözcüklere de dikkat çekilecektir. Yöntem olarak, çalışmada nitel araştırma yöntemine bağlı belge incelemesi tekniği kullanılmıştır. Teknikle her iki düzeydeki dinleme metinlerinden elde edilen veriler, noktalama işaretlerinin türlerine göre kullanımları temel alınarak sınıflandırılmıştır. Elde edilen bulgularda, A1 düzeyi dinleme metinlerinde, toplam 40 cümle örneğinde virgül işareti eksik kullanılmıştır. Kullanımlarda, sözcük türü bakımından en çok ad / zamirlerden sonraki eksiklik tespit edilmiştir. Bu sözcük türlerine ait 22 cümlede eksiklik olduğu bulgularla sabitlenmiştir. Söz dizimi açısından ise, virgül işaretinin en çok özne ögesinden sonra eksik kullanıldığı tespit edilmiş ve 14 cümlede özne ögesinden sonra virgölün eksik kullanıldığı görülmüştür. A2 düzeyinde ise, toplam 45 cümle içerisinde virgül işareti eksik kullanılmıştır. Yine A1 düzeyinde olduğu gibi ad / zamir türündeki sözcüklerden sonra virgül işareti eksik kullanılmıştır ve bu kullanımlar 24 cümlede tespit edilmiştir. Söz dizimi açısından ise, yine özne ögesinden sonra 23 cümlede virgül işaretinin eksik kullanıldığı görülmüştür. Böylelikle çalışmada, virgül işaretinin yoğun olarak ad / zamir sözcüklerinden ve özne ögelerinden sonra eksik kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Yabancılar Türkçe öğretimi, dinleme, noktalama işaretleri

The use / functions of punctuation marks in listening education booklets in teaching Turkish to foreigners: A1-A2

Abstract

The study aims to evaluate the incomplete use of punctuation marks in the texts of the listening booklets in the A1-A2 Foreigners to Turkish teaching set prepared by Yunus Emre Institute and their functions in terms of correct interpretation in the text. In addition, attention will be drawn to some sentences and words that constitute expression disorders and are misspelled. As a method, document analysis technique based on qualitative research method was used. The data obtained from listening texts at both levels with the technique were classified based on the use of punctuation marks according to their types. According to the findings, comma marks were used incompletely in a total of 40 sentences in Level A1 listening texts. In terms of word type, the most frequent missing comma after nouns / pronouns was detected. The findings show that these word types are missing in 22 sentences. In terms of syntax, it was determined that the comma mark was mostly missing after the

¹ Dr., Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı (Erzurum, Türkiye), mshtgl22@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-4471-3283 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 20.07.2023-kabul tarihi: 20.08.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1342106]

subject and it was seen that the comma was missing after the subject in 14 sentences. At A2 level, the comma mark was used missing in a total of 45 sentences. Again, as in A1 level, comma marking is missing after noun/pronoun type words and these uses are detected in 24 sentences. In terms of syntax, it is seen that the comma mark is missing in 23 sentences after the subject. Thus, the study concludes that the comma mark is intensively used missing after the noun / pronoun and subject elements.

Keywords: Teaching Turkish to foreigners, listening, punctuation marks

1. Giriş

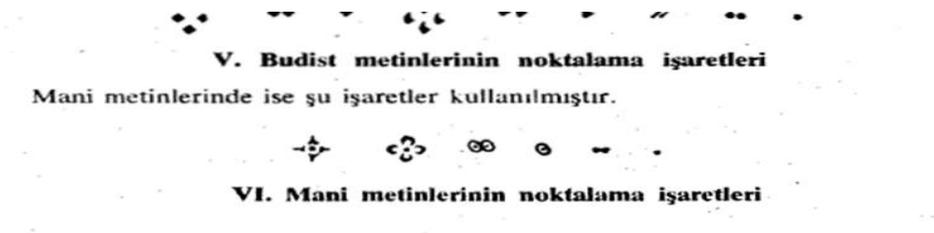
Doğal diller, dünya üzerinde bireyler arasında temel olarak yazılı ve szli iletişimi sağlayan dillerdir. Yazılı ve szli olarak yapılan iletişimin her türü, bireyin anlaşılabilirliği ve iletişimdeki anlamlandırma ve anlama düzeyini somut olarak belirleyen unsurları barındırmaktadır. Szli dilde sözcüklerin vurgu, tonlama ve söylenişi iletişim için etkilidir. Çünkü bireyler, önemsedikleri, mesaj vermek istedikleri konu, kapsam ve içerikte, iletişim bağlamındaki kavram işaretlerini, sözcükleri ve sözcük öbeklerini daha etkili iletmek, alıcıya mesajı daha kolay anlayabileceği bir ses ve vurgu ile ifade etmek için çaba gösterirler. Bu, en kısa sürede, en etkili bir biçimde karşı tarafa, yani alıcıya, mesajımı iletme isteğidir. Yazılı dilde ise, anlama becerileri için dinleme ve okumada, söz diziminin niteliği etkilidir. Öyle ki, cümlenin uzunluğu ile anlaşılabilirliği arasında genel olarak ters orantı vardır. Cümlenin uzunluğu arttıkça anlaşılma, anlamlandırma azalmakta, cümlenin uzunluğu kısaldıkka, anlaşılma, anlamlandırma artmaktadır. Elbette ki, farklı kısalıkta olan cümleler ve onların bağlamları bu genel durumun dışındadır. Dillerin söz dizimindeki bu anlamlandırma ve anlama düzeyinin niteliği, bir bakıma sözcükler ve sözcük öbeklerinden sonra kullanılan noktalama işaretlerini de gerekli kılmuştur.

Dünyada üzerinde temel iletişim için konuşurlar tarafından kullanılan doğal dillerde söz dizimi boyutunda cümlelerin anlaşılabilirliğini kolaylaştıran noktalama işaretleri, Türkçenin tarihi gelişim ve etkileşim dönemlerinde yazı dili boyutundaki eserlerde farklı alfabelerde değişik biçimlerde kullanılmıştır. Eski Türkçe Dönemi'ne ait Orhun yazıtlarında, Kl Tigin ve Bilge Kağan yazıtında, noktalama işaretlerinin kullanım türü az da olsa geçiş sıklığı yüksektir. Yazıtlarda kavram işaretlerini, sözcükleri, sözcük öbeklerini ve cümleleri birbirinden ayırmak için “:” noktanın kullanıldığı görülmüştür. Kullanımlara ilişkin bazı örnekler şoyledir:

t(a)bg(a) : bod(u)n : s(a)bı s(i)g : (a)gısı : y(u)mř(a)k : (e)rm(i)ř (BK K4; Tekin, 2010, s. 44).

(e)dg : bilge : kişig : (e)dg : (a)lp : kişig : yor(ı)tm(a)z : (e)rm(i)ř (KT G6; Tekin, 2010, s. 20).

Devam eden tarihi süreçte Eski Uygur Türkçesi Dönemi'ne ait eser metinlerinde de noktalama işaretlerinin farklı biçimlerle kullanıldığı görülür. Özellikle cümle sonunda nokta (.) işareti işlevli olarak, Budist ve Manihaist evreye ait metinlerde değişik işaretlerin kullanıldığı görülmüştür. Döneme ait farklı din ve kültürel çevrenin etkisiyle çevrilmiş eserlerde farklı yazım biçimlerine ve tekniklerine göre noktalama işaretlerinin kullanımındaki farklılıklar da ortaya çıkmıştır. Caferoğlu (1984), bu dönemdeki kullanılan farklı noktalama işaretlerinin dönemlere göre kullanımını eserinde şoyle göstermiştir (s. 173):

Şekil 1. Döneme ait metinlerde kullanılan noktalama işaretlerinin gösterilme biçimleri.

Eski Uygur Türkçesi Dönemi'nde Budist ve Manihaist çevrede çevrilmiş ve kaleme alınmış bazı eserlerdeki noktalama işaretlerine ilişkin kullanımlar şöyledir:

öz yaş kentü ürlüksüz meñsüz erür.. (Tekin, 1976, s. 39).

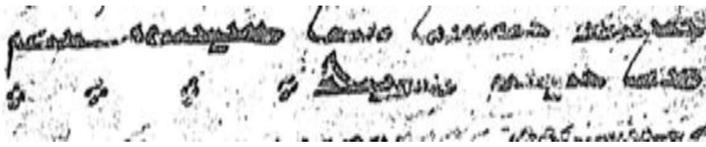
taki y(e)me adruk uzlar kentü kentü uz işin işleyür .. (Hamilton, 2011, s. 11).

üçünç kunçıyı ırılanmış. beglik yaragay tir. (Tekin, 2013, s. 19).

Hristiyan çevrede İncil'den çevrilmiş bir parçaya ait Uigurica (Müller, 1908) adlı eserde ise, noktalama işaretlerine ilişkin farklı bazı örnekler bulunmaktadır:

barđanı ölürüng-lär tip yrliqadi ❖
sie insgesamt tötet!- so befaht er.

tip yrliq tägürdi ❖ ❖ ❖ ❖
sprechend, (Gottes) Befehl überbrachte er ihm.

Şekil 2. Uigurica (Müller, 1908) adlı esere ait orijinal metinde yer alan bazı örnek kullanımlar

Dede Korkut Öyküleri'nde de yine noktalama işareti olarak nokta(.) nın sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Eserde, özellikle kısa cümlelerde yargıların netliğinin, vurgusunun nokta kullanımı ile keskinleştiği görülmektedir. Dede Korkut'un Dresden ve Vatikan Nüsha'larında noktanın kullanımına ait bazı örnekler şöyledir: İç Oguz Taş Oguz biglerin üstine yıgnak itdi. Aç körse toyurdi. Yalıñ körse tonatdı. (Ergin, 1989, D15, s. 81). Çağırdılar Dedem Korkut gelür oldı. Oglanı alup babasına vardı.

(Ergin, 1989, V10, s. 82). Örneklerden de görüldüğü üzere noktanın her iki nüshada da özellikle de kısa cümlelerde kullanımı dikkat çekmektedir.

Tanzimat Dönemi, Türkçenin noktalama işaretlerinin farklı türdeki kullanımlarının başladığı dönem olarak bilinmektedir. Dönemin eserlerinden şinasi'nin şair Evlenmesi adlı eserinde birden fazla noktalama işaretlerinin kullanıldığı grlmektedir. Noktanın kullanımının dışında konuşma çizgisi ve araç () işaretinin de ayrıca eserde kullanıldığı yere göre açıklandığı grlmektedir (Tansel, 1996, s. 3-27). şemsettin Sami ise, gerçek anlamda noktalama işaretlerinin belirli türlere göre ayrıldığını ve 14 farklı türü olduğunu "Usl-i Tenkit ve Tertib" adlı eserinde dile getirmiştir (Akt. Kalfa, 2000, s. 9). Döneme ait diğer eserlerde yer alan noktalama işaretlerinin kullanımının gösterimi, çalışmanın kapsamı için fazla olduğundan bu bölümde sınırlı tutulmuştur.

Kısaca, Türkçenin tarihi süreçte noktalama işaretlerinin kullanımına ilişkin ilk dönemlerde sınırlı türdeki kullanımın daha sonraki dönemlerde değişik türdeki kullanımlarla birlikte yapıldığı ve özellikle alfabe değişikliklerini içeren metin örneklerinde tür olarak farklılığın olduğu göze çarpmaktadır. Tanzimat döneminde bu yana ise, noktalama işaretlerinin sıklıkla kullanıldığı ve türünün de arttığı metinlerden tanklanmaktadır.

Türkçenin söz dizimi boyutunda, anlam evreni boyutunda ve dil olarak ğretiminde yazılı metinlerden hareketle tarihi süreçte noktalama işaretleri önemli olmuştur. Ana dili olarak Türkçenin ğretimi dışında yabancılara Türkçe ğretiminde de dilin temel becerilerinin kazandırılmasında bu işaretlerin işlevlerinin öğrenilmesi önem kazanmıştır. Çalışmada, Türkçenin yabancı dil olarak ğretiminde ders kaynak kitabı olarak kullanılan Yedi İklim Türkçe ğretimi setindeki dinleme eğitimi için hazırlanmış kitapçıklarda noktalama işaretlerinin metinlerdeki kullanımı ve işlevleri ile ilgili değerlendirmeler yapılacaktır.

2. Amaç / önem

Çalışmada, yabancılara Türkçe ğretiminde A1-A2 düzeyinde dinleme öğrenme alanı için kullanılan kitapçık metinlerindeki noktalama işaretlerinin eksik kullanımı ve onların metindeki doğru anlamlandırma açısından işlevlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Özellikle hangi noktalama işaretinin kullanımındaki eksikliğin fazla olduğuna dikkat çekilmesi ve kullanımların anlamada ve algılamada dinleme becerisi için oluşturduğu / oluşturabileceği sorunlara ve de Türkçenin söz dizimi ögelerinin çözümlenmesindeki katkısına dikkat çekilmesi hedeflenmiştir. Böylelikle çalışmayla dinleme metinlerindeki noktalama işaretlerinin kullanımına dikkat çekilecek ve onların algılama ve anlamadaki nemi, Türkçeyi öğrenmedeki bu ilk aşamada bir sonraki B1-B2 aşaması için, sağlam temel oluşturmak adına ortaya konmaya çalışılacaktır.

3. Kapsam / sınırlılık

Çalışmanın kapsamını yabancılara Türkçe ğretiminde temel olarak kullanılan Yunus Emre Enstitüsü'nün Türkçe kitap seti içinde yer alan dinleme becerisi kitapçıkları oluşturmaktadır. Sınırlılık ise, bu kapsam doğrultusunda, sadece A1-A2 düzeyindeki dinleme kitapçıklarını içermektedir.

4. Problem

Çalışma, dinleme becerisinin yabancılara Türkçe ğretimi için anlama düzeyindeki öneminden hareketle bu öğrenme alanına göre hazırlanmış ve daha önce yapılan çalışmalarda, dinleme kitapçığı

metinlerindeki noktalama işaretlerinin eksik kullanımına ilişkin yapılmayan bir problemden doğmuştur. Öyle ki, metinlerde özellikle belirli bir işaretin (virgül) kullanımına bağlı eksiklikler ve onların dinlenen metni anlamada, anlamlandırmadaki katkılarına dikkat çekecek bir araştırma yapılmamıştır. Çalışmada problemi oluşturan;

A1-A2 dinleme kitapçıklarında noktalama işaretleri açısından eksiklik var mıdır? Varsa, bu eksiklik hangi işaretin kullanımında gerçekleşmiştir?

Eksikliği tespit edilen noktalama işaretlerinin anlamlandırma ve anlamayı kolaylaştırıcı söz dizimi niteliği var mıdır?

Noktalama işaretlerinin eksik kullanımıyla birlikte öge eksikliği nedeniyle oluşan anlatım bozuklukları yapılmış mıdır? gibi soruların yanıtları aranacaktır.

4. Yöntem

Çalışma için nitel araştırma yöntemine dayanan doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Teknik, bir tanıma göre; basılı ve elektronik (bilgisayar tabanlı ve internet erişimli) materyallerin incelenmesi ve değerlendirilmesi sürecinde gerçekleşen bir dizi işlem (Bowen, 2009) biçiminde ifade edilir. Doküman incelemesinin sadece yazılı metin biçimleri ile ilgili olduğu belirtilen tanıma göre ise, yazılı metin biçimlerini toplamak, gözden geçirmek, sorgulamak ve analiz etmek olarak açıklanır (O’Leary, 2017). Tanımlardan hareketle tekniğin belirli çalışma hedefi doğrultusunda, yazılı ve elektronik kaynakları elde etme, onları okuyarak, anlamlandırarak değerlendirme ve yeniden yorumlama sürecini karşıladığı görülür. Çalışmada, yazılı metinlerin içeriğinin analiz edilerek yeniden anlamlandırılıp değerlendirilmesi, bu teknik kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

4.1. Çalışmanın veri kaynağı

Çalışmada veri kaynağı olarak, Yunus Emre Enstitüsü’nün hazırladığı A1-A2 düzeyi Yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış öğretim setinde yer alan dinleme metni kitapçıkları kullanılmıştır.

Şekil 2. A1-A2 düzeyi dinleme metni kitapçıkları

4.2.Verilerin toplanması

Veriler, ilgili kitapçıklardaki temalarına göre belirlenmiş dinleme metinlerinde yer alan cümlelerden elde edilmiştir ve çalışmanın kapsamı, sınırlılığı gereği düzenlenmiş kavramlar etrafında bir araya getirilip tablo hâlinde sunulmuştur.

4.3.Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması

Bir araya getirilen veriler, içerik analizi yapılarak amaç ve problem soruları çerçevesinde çözümlenmiş ve kavramlar etrafında yorumlanmıştır. Bu bağlamda, noktalama işaretlerinin kullanımları eksiklik yönüyle çözümlenmiş ve hangi işaretin kullanımının eksik olduğu metinler taranarak bulgular hâlinde sunulmuştur. Daha sonra ise, noktalama işaretlerinin işlevleri ve cümledeki kullanım yerleri göz önüne alınarak, elde edilen veriler / bulgular anlamlandırılıp yorumlanmıştır.

5.Kuramsal çerçeve

5.1.Dinleme

Dinleme, bireyin doğmadan önce ve doğumuyla birlikte yaşamının ilk dakikalarından itibaren işitme organıyla tepkisellik edinerek kazandığı ilk dil edinimi ve becerisi olarak düşünülebilir. Yaşamının daha sonraki yıllarında birey, hem doğuştan gelen dil becerisini geliştirirken hem de ana dilini öğrenirken dinleme becerisinden faydalanır (Bulut, 2013, s. 3). Öyle ki; bu yönleriyle dinleme, doğum öncesi anne karnında başlamakta, doğumdan sonra ise, giderek gelişerek tüm diğer beceri alanlarına zemin oluşturmaktadır (Güneş, 2013). Bu bakımdan dinleme, birey için her anlamda yaşamın tüm bölümlerini kapsayan ve etkileyen bir anlama becerisi olarak görülebilir. Çünkü iletişimdeki anlama düzeyi dinlemenin niteliğini de göstermektedir. Niteliksiz, eksik ve yanlış bir dinleme, anlamayı ve anlamlandırmayı da olumsuz etkilemektedir. Bu bakımdan dinleme becerisinin doğru, etkili bir anlamlandırma süreci ile öğrenme yaşamının ilk başladığı zamanlardan itibaren geliştirilmesi diğer anlama ve anlatma becerileriyle birlikte öğrenme alanlarını da doğal olarak olumlu etkileyecektir.

Dinleme, dil öğreniminde anlama düzeyinde yer alan önemli bir öğrenme alanını kapsayan bir beceridir. Brent ve Anderson'a (1993) göre; bireyler, bildiklerinin %80' ini dinleme yoluyla edinirken; buna karşılık çoğu birey dinleme etkinliğinde verimliliği %25'in üzerinde çıkaramamaktadır. Dinlemenin önemini ve verimliliğini gösteren bu istatistik değeri temel alınarak, onun bireyin yaşamındaki tüm faaliyetlerinde, türleri yönünden ne kadar belirleyici olduğunu göstermektedir. Bireyin sadece yaşamının bir bölümüne ait ya da bir bölümüne özel bir beceri değil, tüm yaşamı boyunca dil öğrenimi dahil olmak üzere, onun öğrenmeye dayalı bütün zihinsel faaliyetlerini etkileyen bir öğrenme alanı olan dinleme, yaşam içindeki kullanımıyla da türlü biçimlerde bireyin iletişimsel, sosyal ve kültürel boyuttaki ilişkilerini doğrudan etkilemektedir.

Dinleme ile bireyin yaşamı algılaması, tanınması, yorumlaması ve değerlendirmesi gerçekleşmektedir. Doğru ve etkili dinleme becerisi kazanan birey, diğer bireylerden zihinsel süreçleri hızlı ilerletme, bilgiyi kolayca algılayıp işleme basamaklarını rahatlıkla yerine getirebilmektedir. Bu bağlamda, dinleme, anlamamanın anlamlı hâle gelmesidir denebilir. Öyle ki, dinlemenin bu yönü onunla ilgili yapılan tanımlamalar ile dinlemenin içinde dikkati, sözlü, sözsüz mesajları barındıran, işitilen şeylerin zihinde düzenlenmesini, bilgilerin hem kısa hem uzun süreli olarak zihinde tutulmasını ve bunlarla ilgili cevaplar vermeyi gerektiren, anlamın yapılandırılmaya çalışıldığı, anlamaya dayalı bir etkin süreç olduğu dikkate alınarak vurgulanır (Doğan, 2010, s. 264). Yine dinleme, bilişsel, duyuşsal, devinişsel,

fiziksel, fizyolojik, eğitsel, sosyal boyutları olan çok yönlülüğü bulunan bir olgu olarak tanımlanır (Yıldız, 2015). Dinlemeyi tüm bu yönleri ve boyutlarıyla bütüncül olarak tanımlayan Epçaçan, 2013, onun dilin dört temel becerisinden biri olduğuna dikkat çekerek, kişilerarasında dinlemenin iletişimin vazgeçilmez bir ögesi olduğunu, anlatıcıdan gelen mesajları anlama ve yorumlama çabasını karşıladığını, işitmeyi içine alan kapsamlı, karmaşık, etkin bir süreç ve çok boyutlu bir olgu, amaçlı bir davranış ve insanın seçme özgürlüğünün de bir yansıması olan insan beyninin bilişsel süreçlerini gerektiren zihinsel bir etkinlik olduğunu dile getirir (s. 335). Böylelikle, tanımlardan hareketle dinlemenin tekdüze, belirlenmiş bir zaman dilimi etkinliği ve birey için temel iletişimde sıradan bir olgu olmadığı açıkça görülür.

Dünyadaki doğal diller gibi Türkçenin de dinleme becerisinin öğretiminde dil öğretiminin temel becerilere ait anlama düzeyi öne çıkmaktadır. Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğrenenler açısından dinleme becerisi Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde de her düzey için öğrenmede önemli yer almaktadır. Çerçeve metinde, önce Alımlama Faaliyetler ve Strateji başlığı altında (Meb, 2009); daha sonra ise, güncellenen yeni metinde, dilin temel düzeydeki anlama ve anlatma becerileri dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerilerini de kapsayacak biçiminde, her bir becerinin bir öğrenme alanını ifade ettiği bir sınıflandırma yapılmıştır. Sınıflandırmada, alımlama (anlama, algılama), etkileşim, üretim ve aracı olma, aracılık şeklinde dört temel başlık altında ele alınmıştır (Cefr, 2020). Metindeki sınıflandırma bakımından dinlemenin öğrenme alanı olarak diğer öğrenme alanlarıyla etkileşim içinde yer aldığı, anlamamanın, algılamanın temel sayıldığı ve üretici bir öğrenme alanının benimsendiği anlaşılmaktadır. Dinlemenin öğrenme alanının öğrenenlere tüm yaşamında kullanacağı bir beceri ve olgu olarak benimsetilmesi, dinleme metinlerinin de değerini artırmıştır. Metinlerin her düzey için önemi, dinlemedeki algılama, anlama, anlamlandırma ve etkileşimin bütün olarak yansıtılmasını sağlamayı gerektirmektedir. Bu bakımdan, Türkçedeki dinleme metinleri de yabancı bir dil olarak Türkçenin öğrenilmesinde anlama, algılama başlığı için metin içeriği yönünden incelenmeye muhtaçtır. Türkçe metinlerin bu yönlerinin metin içeriklerinde diğer doğal dillerde olduğu noktalama işaretlerini öne çıkardığı bilinmektedir. Noktalama işaretlerinin anlaşılabilirlik, doğru algılanabilirlik, metin bağlamı anlamının ayırt ediciliği nitelikleri onların Diller İçin Avrupa Ortak Metni'nde belirtilen başlıklar içinde de uygun olduğunu göstermektedir.

5.2. Türkçede noktalama işaretleri ve virgül işaretinin kullanımı / işlevleri

Türkçede noktalama işaretleri diğer doğal dillerde olduğu gibi anlam, algılama, anlatım ve anlamlandırma adına okuyucu ve dinleyici boyutunda doğru iletişim için değerlidir. Her bir işaretin iletişimsel cümle bağlamlarında farklı işlevleri vardır. Noktalama işaretleri bu işlevleriyle cümlelerin vurgusunun tonlamasının doğru yapılması koşuluyla anlama becerilerinden hem okumayı hem de dinlemeyi doğrudan etkilemekte ve onların niteliğini belirleyen öğeler olarak cümlede ve metinde yer almaktadır. Böylelikle dilin en temel iletişim işlevlerinden biri olan anlaşılabilirlik de bu işaret kullanımlarıyla kolaylaşmaktadır.

Türkçede, duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere noktalama işaretleri kullanılmaktadır (TDK, 2021). Tanımdan hareketle noktalama işaretlerinin, cümlede ve metinde ifade edilmek istenen düşüncenin, duygunun grafiksel gösterim unsurları olarak onların akılda kalıcılığını ve de hem dinleyen hem de okuyucu için önemli bir uyaran niteliğini ortaya koymaktadır. Örneğin, akıldaki bir sorunu sormak için soru işareti (?); şaşkınlık, üzüntü, sevinç vb. duygular için ünlem işareti (!); suskunluk, yorumsuzluk, sonsuzluk vb. düşünce ve duygular için ise üç nokta (...) işaretinin kullanılması gibi.

Noktalama işaretleri içerisinde önemli yeri olan ve metinlerin anlama ve anlatım niteliğini doğrudan etkileyen ve çalışmaya veri kaynağı olan Yedi İklim Türkçe Seti dinleme kitapçıkları metinlerinde de kullanım özellikleri gösteren virgöl (,) işaretinin metin için kullanım yerleri ve işlevleri de değerlidir. Virgöl (,) işaretinin Türkçedeki kullanım yerleri Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu (2021) göre şöyledir:

- ❖ Birbiri ardınca sıralanan eř görevli sözcük ve sözcük gruplarının arasına konur.
- ❖ Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
- ❖ Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.
- ❖ Cümle içinde ara sözleri ya da ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin ya da ara cümlelerin başına ve sonuna konur.
- ❖ Anlama güç kazandırmak için yinelenen sözcükler arasına konur.
- ❖ Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur.
- ❖ Konuşma çizgisinden sonraki alıntı cümlesinin bitimine konur.
- ❖ Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur.
- ❖ Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren *hayır, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, baş üstüne, öyle, haydi, elbette* gibi sözcüklerden sonra konur.
- ❖ Bir sözcüğün kendisinden sonra gelen sözcük ya da sözcük gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek için kullanılır.
- ❖ Seslenme için kullanılan sözcüklerden sonra konur.
- ❖ Sayıların yazılışında kesirleri ayırmak için kullanılır.
- ❖ Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış sözcüklerden sonra konur.
- ❖ Özne olarak kullanıldıklarında bu, şu, o zamirlerinden sonra konur.
- ❖ Kitap, dergi, vb.'nin künyelerinde yazar, eser, basımevi vb. maddelerden sonra konur

Virgöl (,) işareti, aynı zamanda Türkçede söz dizimi öğelerinin tespit edilmesinde ve çözümlenmesinde belirleyici işaret olarak görölmektedir. Öznenin, tümlecine ve yüklemine cümledeki konumu da Türkçede belirtilen kullanım yerleri içerisinde de yer almıştır.

6. Bulgular ve yorumlar

Tablolarda, dinleme kitapçığında yer alan metinlerdeki anlamayı kolaylaştırıcı, pekiştirici ve vurgulayıcı virgöl kullanımının yapılmadığı örnekler, virgöl işaretinin kullanımının yapılması gerektiği biçimiyle gösterilmiştir.

A1 Düzeyi

Tablo 1. Virgül işaretinin eksik kullanımına ilişkin örnekler

Metin örnek	Virgül kullanımı
İyi günler Metin Bey. İyi günler Ayten Hanım (s. 6).	İyi günler , Metin Bey. İyi günler , Ayten Hanım.
Filiz: Bir kilo limon almak istiyorum. Manav: Peki hanımefendi (s. 8).	Filiz: Bir kilo limon almak istiyorum. Manav: Peki , hanımefendi.
Manav: 3 lira 50 kuruş Filiz: Buyurun paranız. Manav: Teşekkür ederim. Buyurun paranızın üstü (s. 8).	Manav: 3 lira 50 kuruş Filiz: Buyurun , paranız. Manav: Teşekkür ederim. Buyurun , paranızın üstü.
Biz bu sokakta oturuyoruz (s. 9).	Biz , bu sokakta oturuyoruz.
Biz dört numarada oturuyoruz (s. 9).	Biz , dört numarada oturuyoruz.
Ben bu apartmanın yöneticisiyim (s. 9).	Ben , bu apartmanın yöneticisiyim.
Muhtarlık parkın içindedir (s. 9).	Muhtarlık , parkın içindedir.
Onlar üniversite öğrencisi (s. 9).	Onlar , üniversite öğrencisi.
Onlar doktor ve erkenden işe gidiyorlar (s. 9).	Onlar , doktor ve erkenden işe gidiyorlar.
Hırsız: Alo, iyi günler hanımefendi? İyi günler buyurun (s. 9).	Hırsız: Alo, iyi günler , hanımefendi? İyi günler , buyurun.
Selim: Nerede oturuyorsun? Ash: Ben Çamlıca Mahallesi'nde oturuyorum (s. 7). Selim: Şimdi okula gidiyorum (s. 7).	Selim: Nerede oturuyorsun? Ash: Ben , Çamlıca Mahallesi'nde oturuyorum. Selim: Şimdi , okula gidiyorum.
Ben Bosnalıyım (s. 7).	Ben , Bosnalıyım.
Dün hava güneşliydi (s.7).	Dün , hava güneşliydi.
Bugün günlerden Pazar (s.7).	Bugün , günlerden Pazar.
Köylüler tarlalarını bu ırmaktan suluyor (s. 10).	Köylüler , tarlalarını bu ırmaktan suluyor.

Bu fotoğraflar şimdi odamın duvarını süslüyor.	<i>Bu fotoğraflar şimdi, odamın duvarını süslüyor.</i>
Esra: Anne ben hangi mesleği seeyim? (s. 10).	<i>Esra: Anne, ben hangi mesleği seeyim?</i>
Anne: Kızım sen doktor ol. Çünkü doktorlar hayat kurtarıyor. Doktorluk çok önemli bir meslek.	<i>Anne: Kızım, sen doktor ol. Çünkü, doktorlar hayat kurtarıyor. Doktorluk, çok önemli bir meslek.</i>
Esra: Baba ben hangi mesleği seeyim?	<i>Esra: Baba, ben hangi mesleği seeyim?</i>
İrfan: Kızım ğretmen ol. Çünkü ğretmenleri insan yetiştiriyor. Öğretmenlik çok kutsal bir meslek.	<i>İrfan: Kızım, ğretmen ol. Çünkü, ğretmenleri insan yetiştiriyor. Öğretmenlik, çok kutsal bir meslek.</i>
	<i>Ben, kazı yapmak istiyorum.</i>
Ben kazı yapmak istiyorum.	
Ahmet: İstanbul'daki otelin nerede Kemal? (s.12).	<i>Ahmet: Kemal, İstanbul'daki otelin nerede?</i>
Kemal: Tamam. Haydi seni oteline götüreyim.	<i>Kemal: Tamam. Haydi, seni oteline götüreyim.</i>
Kemal: Otele neyle gideceğiz Ahmet?	<i>Kemal: Ahmet, otele neyle gideceğiz?</i>
Ahmet: ... nce metroya sonra otobüse bineceğiz.	<i>Ahmet: ... nce metroya, sonra otobüse bineceğiz.</i>
Ahmet Bey: Diyelim beni işe kabul ettiniz, sonra ne yapacağım? (s.14).	<i>Ahmet Bey: Diyelim, beni işe kabul ettiniz, sonra ne yapacağım?</i>
şimdilik hoşça kal (s. 15).	<i>şimdilik, hoşça kal.</i>
Aşlında annem dağda çadır kurmayı tercih ediyor ama biz denize gitmek ve bol bol yüzmek istiyoruz (s. 15).	<i>Aşlında annem dağda çadır kurmayı tercih ediyor ama biz, denize gitmek ve bol bol yüzmek istiyoruz.</i>
Kitaplar benim en iyi dostlarım.	<i>Kitaplar, benim en iyi dostlarım.</i>
Sedat: Baba bu baklavayı babaannemlere götürelim mi?	<i>Sedat: Baba, bu baklavayı babaannemlere götürelim mi?</i>
Kemal: Gtrelim oğlum.	<i>Kemal: Gtrelim, oğlum.</i>

Tablo 2. Sözcük türlerine ve betimleyici anlatım niteliğine göre virgln eksik kullanım analizi

Sözcük türü / Anlatım niteliği	Eksik Kullanım sıklığı
Ad / zamir	22
Seslenme gesi / ifadesi	7
Zaman zarfı	5
Edat / Bağlaç	4
Fiil	2
Toplam	40

Tablolara göre, noktalama işaretlerinde kullanım eksikliği yapılan sözcük türü ad / zamir olarak tespit edilmiştir. Toplam 40 rneğin yer aldığı A1 düzeyinde yaklaşık yarıya yakın örneklerde bu sözcük türlerine ait eksik kullanımların olduğu grlmştir. Kullanımlarda, özellikle kişi zamirlerinden sonra virgl işaretinin eksikliği bulgulanmıştır. İkinci olarak ise, seslenme ögeleri / ifadelerinde virgln eksik kullanımı söz konusudur.

Öte yandan söz dizimi boyutunda virgölün ögelerden sonraki eksik kullanımı da şöyledir:

Tablo 3. Virgölün A1 düzeyi dinleme metinlerinde söz dizimi ögelerinden sonraki eksik kullanım analizi

Ögeler	Eksik Kullanım sıklığı
Özne	14
Zaman Tümleci	5
Seslenme Tümleci	13
Nesne	2
Yüklem	3
Sebebe tümleci	2
Hedef tümleci	1

Tablo 3'te A1 düzeyi dinleme metinlerinde söz dizimi ögelerinden sonraki eksik kullanım sıklığı bakımından öznenen sonraki eksik virgül kullanımının yoğunluğu tespit edilmiştir. İkinci olarak ise, seslenme tümleçlerinden sonraki eksik kullanım bulgulanmıştır. Tabloda dikkat çekici olarak, yüklem ögesinin yer aldığı cümlelerdeki öznenin vurgulanması dışında, tümleçlerin de değişik türleriyle birlikte eksik kullanımı tablodan tanıklanmıştır.

A2 Düzeyi

Tablo 4. Virgül işaretinin eksik kullanımına ilişkin örnekler

Metin örnek	Virgül kullanımı
Aynı yıl iş hayatına başladım (s. 4).	<i>Aynı yıl, iş hayatına başladım.</i>
Kızım 4 yaşında oğlum 2 yaşında.	<i>Kızım 4 yaşında, oğlum 2 yaşında.</i>
İleride mesleğimde kariyer yapmak, eşime ve çocuklarıma iyi bir gelecek vermek istiyorum.	<i>İleride, mesleğimde kariyer yapmak, eşime ve çocuklarıma iyi bir gelecek vermek istiyorum.</i>
O lise ikinci sınıfa gidiyor.	<i>O, lise ikinci sınıfa gidiyor.</i>
Şu anda annesine yardım ediyor.	<i>Şu anda, annesine yardım ediyor.</i>
Kemal Bey genellikle yemek de yapıyor.	<i>Kemal Bey, genellikle yemek de yapıyor.</i>
Çünkü Kemal Bey şu anda mutfakta ve öğle yemeğini hazırlıyor.	<i>Çünkü, Kemal Bey şu anda mutfakta ve öğle yemeğini hazırlıyor.</i>
Kayseri tarihi, doğal güzelliği ve düzenli yerleşim alanlarıyla Türkiye'nin en güzel şehirlerindedir.	<i>Kayseri, tarihi, doğal güzelliği ve düzenli yerleşim alanlarıyla Türkiye'nin en güzel şehirlerindedir.</i>
Peri bacaları ve balon turizmi ile meşhur bu şehrimiz yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir.	<i>Peri bacaları ve balon turizmi ile meşhur bu şehrimiz, yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir.</i>

Eskişehir’de yaşadı.	(O,) Eskişehir’de yaşadı.
Lütfen trendeki yerlerinizi alınız (s. 5).	Lütfen , trendeki yerlerinizi alınız.
Sayın seyirciler bahar aylarında ani iklim değışiklikleri ve mevsimler arası geçiş yüzünden bazı hastalıklar ortaya çıkıyor.	Sayın seyirciler , bahar aylarında ani iklim değışiklikleri ve mevsimler arası geçiş yüzünden bazı hastalıklar ortaya çıkıyor.
İnsanlar çöp kutuları yerine çevreye kâğıt, plastik, cam, pil vb. maddeler atıyorlar (s. 6).	İnsanlar , çöp kutuları yerine çevreye kâğıt, plastik, cam, pil vb. maddeler atıyorlar.
Gelin bu basit önlemlere bir bakalım.	Gelin , bu basit önlemlere bir bakalım.
Unutmayalım sağlıklı yaşam, sağlıklı çevre demektir.	Unutmayalım , sağlıklı yaşam, sağlıklı çevre demektir.
Akşam annem ve babam işten gelir.	Akşam , annem ve babam işten gelir.
Biz her akşam ailece kitap okuruz.	Biz , her akşam ailece kitap okuruz.
Bizim evimizi geceleri yalnızca lambalar değil kitaplar da aydınlatır.	Bizim evimizi geceleri yalnızca lambalar değil , kitaplar da aydınlatır.
Tarık’ın çalışmaya ihtiyacı vardır bu yüzden Süreyya Bey’in yanında işe başlar (s. 7).	Tarık’ın çalışmaya ihtiyacı vardır , bu yüzden Süreyya Bey’in yanında işe başlar.
Tarık evde Türkan’ı görür.	Tarık , evde Türkan’ı görür.
Ama aşk her engeli aşar.	Ama aşk , her engeli aşar.
Filmin sonunda Süreyya Bey, bu büyük aşkın yani devlerin aşkının önünden çekilir...	Filmin sonunda Süreyya Bey, bu büyük aşkın , yani devlerin aşkının önünden çekilir...
Yeni şeyler öğrenmek çok zevkli.	Yeni şeyler öğrenmek , çok zevkli.
...kağıtlara fiçılarla şekiller yapmak bana çok zevk verir.	...kağıtlara fiçılarla şekiller yapmak , bana çok zevk verir.
Ben gitar çalarım onlar da şarkı söyler.	Ben , gitar çalarım onlar da şarkı söyler.
Hadi biraz pansiyonları araştıralım (s. 8).	Hadi , biraz pansiyonları araştıralım.
Bak burada ne yazıyor.	Bak , burada ne yazıyor.

İyi günler hanımefendi?	İyi günler , hanımefendi?
Maalesef o tarihte tüm odalarımız dolu ama 22-23 Haziran için mümkün.	Maalesef , o tarihte tüm odalarımız dolu ama 22-23 Haziran için mümkün.
Durun ben söyleyeyim.	Durun , ben söyleyeyim.
Para şüphesiz insan yaşamında büyük öneme sahip (s. 9).	Para , şüphesiz insan yaşamında büyük öneme sahip.
Kıscası para her şey değildir. Para amaç değil, araçtır (s. 10).	Kıscası , para her şey değildir. Para , amaç değil, araçtır.
Ben kahvaltıdan sonra Kızılay'a gideceğim.	Ben , kahvaltıdan sonra Kızılay'a gideceğim.
"Ben seni tuz kadar seviyorum" demiş (s. 11).	" Ben , seni tuz kadar seviyorum" demiş.
Küçük kız saraydan ayrılmış.	Küçük kız , saraydan ayrılmış.
Prenses eşini çok sevmiş (s. 12).	Prenses , eşini çok sevmiş.
Küçük prenses babasına bakarak: ...	Küçük prenses , babasına bakarak: ...
Televizyon benim için bir eğlence kaynağı.	Televizyon , benim için bir eğlence kaynağı.
Televizyon benim için bir arkadaş gibidir (s. 13). Kurt sesini değiştirerek: ...	Televizyon , benim için bir arkadaş gibidir. Kurt , sesini değiştirerek: ...
Kurt hemen içeri dalmış.	Kurt , hemen içeri dalmış.
Bir gece sabaha karşı Hoca'nın evinin önünde büyük bir gürültü çıkmış. Hoca yorganına sarılıp dışarı çıkmış (s. 14).	Bir gece sabaha karşı , Hoca'nın evinin önünde büyük bir gürültü çıkmış. Hoca , yorganına sarılıp dışarı çıkmış.
Genci yaşlısı hemen herkes genelde uzun yaşamak ister (s. 16).	Genci yaşlısı hemen herkes , genelde uzun yaşamak ister.
Bugün yaşlılığın başlangıcı için belli bir yaş sınırı söylemek imkansızdır.	Bugün , yaşlılığın başlangıcı için belli bir yaş sınırı söylemek imkansızdır.
Yaşlılıkta bazı fiziksel rahatsızlıkların yanın da ruhsal sıkıntılar yaşamak da mümkün.	Yaşlılıkta , bazı fiziksel rahatsızlıkların yanın da ruhsal sıkıntılar yaşamak da mümkün.

Tablo 5. Sözcük türlerine ve betimleyici anlatım niteliğine göre virgln eksik kullanım analizi

Sözcük türü / Anlatım niteliği	Eksik Kullanım sıklığı
Ad / zamir	24
Seslenme gesi / ifadesi	7
Zaman zarfı	7
Edat / Bağlaç	5
Hayvan varlığı	2
Toplam	45

Tablolara göre; A2 düzeyindeki dinleme metinlerinde de A1 düzeyinde olduğu gibi yine sözcük türü olarak ad / zamirlerden sonra virgl işaretinin eksik kullanımını grlmektedir. Toplam 45 rnek cümlede, yine A1 düzeyinde olduğu gibi ad / zamir türündeki sözcüklerden sonraki eksik kullanımların toplam kullanımların yaklaşık yarısını oluşturduğu tespit edilmiştir. Tabloda, seslenme ögeleri / ifadeleri ve zaman zarfı türündeki sözcük ve sözcük gruplarından sonra da eşit oranda virgl işaretinin eksik kullanımının yapıldığı bulgusu elde edilmiştir.

Tablo 6. Virgln A2 dinleme metinlerinde söz dizimi ögelerinden sonraki eksik kullanım analizi

geler	Eksik Kullanım sıklığı
Özne	23
Zaman Tümleci	8
Seslenme Tümleci	9
Nesne	1
Yüklem	4
Sebeptmleci	1
Durum tümleci	1

Tablo 6'da A2 düzeyi dinleme metinlerinde A1 düzeyinde olduğu gibi virgln eksik kullanımında özne ögesinden sonraki kullanımın olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra ise, seslenme tümleci ve zaman tmlecinden sonraki eksik kullanımların geldiği bulgulanmıştır.

Öte yandan dinleme kitapçıklarında virgln eksik kullanımını dışında diğer noktalama işaretlerine ilişkin örnekler de dikkat çekmiştir. Örneklerde, bu eksik kullanımlardan kaynaklanan anlatım bozuklukları da tespit edilmiştir.

Bu Salih Bey. O, fırından ekmek alıyor (Yedi İklım, A1-s. 9)

rnekte, anlatım bozukluğu oluşturan durum söz konusudur. İletişim sırasında varlık olarak insanın nesnelere işaret eden sıfatla belirtilmesi yanlıştır. İnsan varlığı, Türkçede iletişim sırasında kişi, arkadaş, dost gibi nitelemelerle işaret sıfatıyla birlikte ya da ayrı olarak ifade edilir. "Bu" işaret sıfatı tek başına nesnelere ve hayvanlar için kullanılmaktadır. Bu bağlamda, örnekte yer alan "bu" işaret sıfatının Salih Bey için kullanımı yanlıştır. Aynı zamanda kullanım, Türkçede olumsuz sayđı, görgüsüzlük ve nezaketsizlik bildirmektedir. Bu kişi, Salih Bey biçiminde söylenmesi doğru olacaktır. Ya da Türkçede "Bu (arkadaşım, dostum vb.) Salih Bey." şeklindeki kullanımıyla ifade edilmesi gerekir.

Bunlar Deniz ile Derya. (Onlar,) Fakülteye gidiyorlar. Metroya binecekler (Yedi İklim, A1-s.9).

İlgili örnekte ise, yine “Bunlar”ın 3.çoğul kişi zamiri olarak kullanımı doğru değildir. Öyle ki, devam eden ikinci cümlede ise eksik kullanım nedeniyle anlatım bozukluğuna neden olmuştur. Bunlar, yerine Onlar’ın kullanılmasının doğru olacağı gibi ikinci cümlede de kullanım eksikliği olmadan anlatımın bozulmamasına neden olacaktır.

Burada Türk dilini ve kültürünü öğreniyorum. (Öğrenmek için) Biraz çalıştım ve (onu, Türk dilini) kolayca öğrendim (Yedi İklim, A1-s. 15).

İki ögenin eksik kullanımı nedeniyle anlatım bozukluğunun yer aldığı bu cümlede ise, dinleme becerisini olumsuz etkileyecek iletişim söz konusudur. İlk cümleden sonra neden tümleci eksikliği (parantez içinde), ikinci cümlede ise, nesne eksikliği (parantez içinde)nden kaynaklanan anlatım bozukluğu yapılmıştır.

Kemal Bey genellikle yemek de yapıyor (Yedi İklim, A2-s.4).

İlgili örnekte, geniş zaman için kullanılan genellikle zarfı şimdiki zaman için kullanılmış ve daha sonra nesne ve dahi anlamındaki “de” de anlatımı bulandırmış ve zorlaştırarak bozmuştur. Doğru olarak, Kemal Bey genellikle yemek yapar cümlesinin kullanılması, anlatımı bozmayacaktır.

(O,) Eskişehir’de yaşadı (Yedi İklim, A2-s.4).

Yunus Emre’nin anlatıldığı metinde onun yaşadığı kentin öncesinde 3.tekil kişi zamiri olarak temsil edilmesi, anlatımı açık ve nitelikli duruma getireceği için doğru kullanımın parantez içinde belirtildiği gibi 3.tekil kişi zamirinin kullanılmasıyla yapılması dinleme becerisinin geliştirilmesi için yararlı olacaktır.

Trafik Kaza sebebiyle aksadı (Yedi İklim, A2-s.6).

Dinleme metinlerinde sözcüklerin yazımı ile ilgili sadece örnekte yer alan “kaza” sözcüğünün büyük harfle yazılması dışında bir yanlış yazıma rastlanmamıştır.

Yaren ve Sedat’ın babası Kemal Bey bankacı.(.) (Yedi İklim, A2-s.4).

“Yıllar önce sen bana beni ne kadar seviyorsun (”) diye sormuştun (Yedi İklim, A2-s.12).

Bu iki örnek cümlede ise, virgül dışında nokta ve tırnak işaretinin eksik kullanımı görülmüştür

5. Tartışma / sonuç / öneriler

Yabancılara Türkçe öğretiminde anlama ve anlatım becerileri düzeyinde noktalama işaretlerinin kullanımına ilişkin yapılan çalışmalar kapsamı gereği bu düzeydeki yazma, okuma, konuşma öğrenme alanlarına ilişkin yapılmıştır. Çalışmanın virgül işareti boyutuyla ilgili olarak Türkçe Öğretiminde virgül ve noktalı virgülün kullanımları ile ilgili sorunları ele alan Kalfa (2020), bu işaretlerin tarihî süreçteki kullanımlarından itibaren günümüze kadarki kullanımlarını ilköğretim ve ortaokul Türkçe ders kitaplarını veri kaynağı olarak alıp incelemiştir. İncelemede, ders kitaplarındaki bu işaretlerinin kullanımları ile ilgili sorunlara örneklerle dikkat çekmiştir. Yabancılara Türkçe öğretimi

alanında ise, (Genç, 2017) tarafından Türkçenin yabancı dil ğretiminde yazma eğitimi bağlamında yazım ve noktalama ele konusu ele alınmış ve bu alandaki sorunlar, eksikler tespit edilip onlarla ilgili öneriler sunulmuştur. Yine Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler üzerine farklı bir yaklaşımla onların noktalama işaretlerini kullanma konusundaki yetkinlik düzeyleri (Kansızoğlu ve Memiş, 2022) tarafından ele alınmış ve öğrenenlerin bu kullanımlar konusundaki yetkinlikleri betimsel tarama modeli ile başarı testi uygulanarak değerlendirilmiştir. Son olarak ise, (Abukan ve Tandilava, 2021) tarafından, Gürcistan'daki Türkoloji Bölümü'nde A2 düzeyinde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarda noktalama, yazım ve dil yetkinlikleri çalışma grubu temel alınarak değerlendirilmiştir. İncelemede, noktalama işaretlerinin öğrenenler tarafından dikkatsizlik nedeniyle yanlış ve eksik kullanımlarının yapıldığı tespit edilmiştir.

alışmalar genel olarak ele alındığında, yabancılara Türkçe ğretiminde ya genel düzeyde noktalama işaretlerinin kullanımı değerlendirilmiş, ya da belirli bir düzey temel alınarak anlatım becerileri boyutunda noktalama ve yazım konusu ele alınmıştır. Öğrenenler açısından dinleme öğrenme alanı için hazırlanan metinlere ilişkin bir çalışma yapılmamıştır. Çalışmanın bu yönüyle ele aldığı problem olarak, dinleme kitapçıklarındaki metinlerin noktalama işaretlerinin kullanımı açısından değerlendirilmesi, yapılan diğer çalışmalara da farklı bir yaklaşımla katkı sunacaktır. Çünkü, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde belirtildiği gibi artık temel beceri olmaktan çok, yaşam boyu bir öğrenme alanı olarak görülen dinleme, A1-A2 düzeyinde temel sayılabilecek Türkçenin metin yapısı içinde öğrenilen dille beraber kültürün anlam evrenin keşfedilmesi adına önemlidir. Metinlerin içeriği ve anlamlandırılmasında da cümle bağlamındaki noktalama işaretleri konu / yorum (zne / yüklem) boyutunda ele alındığında, söz diziminin derin yapıdaki anlam dünyası da dinleme metinlerinin doğru, tutarlı ve ölçünlü bir biçimde kullanılan noktalama işaretleriyle daha etkili öğrenmeyi sağlayacağı açıktır.

Çalışmada, A1-A2 düzeyindeki dinleme kitapçığı metinlerinde virgl işaretinin eksik kullanımının yoğun olduğu tespit edilmiştir. Her iki düzeye ait metin örneklerinde ad / zamir türündeki sözcüklerden sonra virgl kullanımının yapılmadığı görülmüş ve bazı örneklerde tutarsız kullanımların olduğu dikkat çekmiştir. Örneğin, biz, ben, o, kişi zamirlerinde bir metinde virgl kullanılırken aynı iletişimsel anlam bağlamında ve aynı türdeki göreviyle farklı bir metinde kullanılmaması gibi. İlgili rnekler ise, tabloda gösterilmiştir.

Ad / zamirlerden sonra ikinci eksik kullanımın ise, seslenme ifadeleri / ögelerinden sonra yapıldığı görülür. Bu bağlamda, yapılan eksikliğin seslenme ifadelerinin cümle bağlamı içinde iletişimdeki alıcı ve verici arasındaki uyarıcı olma, dikkat çekici olma işlevsel niteliği de ortadan kaldırılmıştır. Böylelikle dinleme metninin anlaşılabilirliği düştüğü gibi akılda kalıcı olma niteliği de seslenme ifadesi bakımından güçleşmiştir.

Öte yandan virgln eksik kullanımı yönünden seslenme ifadeleri ile nicel açıdan eşit sayıda ya da yakın olan zaman bildiren zarflardan sonraki örnekler de metinlerde yer almıştır. A2 düzeyinde daha sık görülen bu eksik kullanımlarda, zamanda bulunma hali eki /+DE/, /+DA/ ile birlikte kullanılan zaman zarflarının vurgulu ve akılda kalıcı olması için virgln kullanımı, bu türden sözcüklerin anlamlandırılması için önemli olacaktır.

Noktalama işaretlerinin Türkçedeki kullanımı bakımından virgln özellikle yüklemden uzaklaşan zeninin belirtilmesinde eksik kullanıldığı grlmştir. Cümlelerin A1-A2 düzeyine uygun olarak kısa boyutlu rağmen yüklemden uzaklaşan öznenin belirtilmesinde virgln kullanılmaması, anlamı ve

anlatımı vurgudan yoksun kılmıştır. Bazı metin örneklerinde özellikle kişi zamir, ben, o, biz gibi özne öğelerinden sonra virgölün kullanılması da bu işaretin kullanımında tutarsızlık ve belirli bir ölçünün olmadığını bulgulamıştır. Bu bağlamda, dinleme metinlerinin hazırlanmasında virgül işaretiyle birlikte diğer noktalama işaretlerinin kullanımı açısından daha dikkatli olunması önem arz etmektedir. Özellikle virgölün tutarlı ve ölçünlü kullanımı her iki düzeydeki dil öğrenenleri için cümle düzeyinde ve metin düzeyindeki anlama, algılama, anlamlandırma becerilerini öğrenenler için kolaylaştıracaktır.

Diğer yandan, özneler gibi tümleçlerden sonra da virgül kullanımının eksikliği tespit edilmiş ve özellikle tümleçlerin yüklemle ile olan dizgesel boyuttaki ilişkisinin bozulması derin yapıda anlam eksikliğine de neden olmuştur. Sebep tümleçleri, seslenme tümleçleri, zaman tümleçleri bu açıdan virgölün kullanımı adına önemlidir. Çünkü, yüklemle cümledeki işi, eylemi ve yorumu ifade eden niteliği, tümleçlerle birlikte zaman, sebep, durum ve hedef vb. nitelikleriyle de desteklenir ve bu açıdan virgölün cümledeki anlam duraklarını dizgesel olarak ifade etmesi hem anlama hem de anlatım becerisi için değerlidir.

Virgölün kullanımındaki eksiklik bakımından bir diğer dikkat çeken durum ise, sıralı cümlelerde ek-fiil, bağlaçlar ve fiilimsilerden sonraki kullanımdır. Virgölün kullanımı ile bu cümle örneklerinde anlama ve anlamlandırma kolaylaşacakken, eksik kullanımıyla cümlelerin anlamı vurgu, tonlama yapılmadan güçleşecek ve alıcı ile verici arasındaki, yani okuyucu ile dinleyici arasındaki iletişim zorlaşacaktır. Bu bakımdan bu türden cümlelerin seslendirilmesinde vurgu ve tonlamaya dikkat edilmelidir. Öyle ki, Türkçenin temel düzeydeki öğreniminde çok önemli bir aşamayı karşılayan A1-A2 düzeyi, bu türden dinlemede anlamayı ve iletişimsel cümle bağlamını anlamlandırmayı güçleştirecek kullanımların olmamasına dikkat edilmelidir.

Son olarak, diğer noktalama işaretlerinin kullanımındaki eksikliklerin az da olsa önemli olduğu görülmüştür ve anlatımı bozarak anlaşılmayı güçleştirdiği de tespit edilmiştir.

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında dinleme eğitimi alanında kullanılan metinlerin diğer yayımlardaki öğretim setleriyle karşılaştırmalı bir değerlendirmesi yapılabilir.

Dinleme eğitimindeki metinlerin yazım ve noktalama işaretleri açısından incelenmesi her bir düzeyin bir sonraki düzeydeki öğrenenleri tarafından etkileşimli grup çalışması ile öğretimi gerçekleştirilebilir. Örneğin, A1-A2 düzeyindeki öğrenenlerin B1-B2 düzeyindeki öğrenenlerle yazım ve noktalama ile ilgili dinleme, yazma ve okuma metinleri oluşturarak öğrenme etkinliği yapması gibi.

Kaynakça

- Abukan, M. ve Tandilava, L. (2021). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Gürcistan'daki A2 düzey Türkoloji bölümü öğrencilerinin yazılı anlatımlarının noktalama, yazım ve dil yönünden incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6(2), 544-560.
- Brent, R. ve Anderson, P. (1993). Developing Children's Classroom Listening Strategies. *The Reading Teacher*, Vol. 47, No: 2, October.
- Bowen, A. G. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9 (2), 27-40.
- Bulut, B. (2013). *Etkin dinleme eğitiminin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Caferoğlu, A. (1984). *Türk dili tarihi I-II*. İstanbul: Enderun Kitabevi.

- Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment-Companion Volume*, Council of Europe Publishing, Strasbourg, www.coe.int/lang-cefr.
- Doğan, Y. (2010). Dinleme becerisini geliştirmede etkinliklerden yararlanma. *TÜBAR-XXVII*, 264-274.
- Epçaçan, C. (2013). Temel bir dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 331-352.
- Ergin, M. (1989). *Dede Korkut Kitabı I, Giriş-metin-faksimile*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Genç, N. H (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma eğitimi bağlamında yazım ve noktalama. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, 168(2), 31-42.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi, yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Hamilton, R. J. (2011). *İyi ve Kötü Prens Öyküsü: Dunhuang Mağarası'nda bulunmuş Buddhacılığa ilişkin Uygurca el yazması*. (Çev., V. Köken), (2.Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kalfa, M. (2000). *Noktalama işaretlerinin Türkçenin öğretimindeki yeri ve önemi*. (Yayımlanmamış Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kalfa, M. (2020). Türkçe öğretiminde virgül ve noktalı virgül işareti kullanımı sorunu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 905-915.
- Kansızoğlu, B. H. & Memiş, M. (2022). Türkçe öğrenenlerin noktalama işaretlerinin kullanımı konusundaki yetkinlik düzeyleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (33), 54-72.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2009). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni, öğrenme-öğretme-değerlendirme*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Bşk.
- Müller, W, K, F. (1908). *Uigurica. Abhandlungen der Königlich Preußischen Akademie der Wissenschaften*, Philosophisch-historische Klasse 2. Akademie der Wissenschaften, Berlin.
- O'Leary, Z. (2017). *The essential guide to doing your research project*. SAGE Publication Inc.
- Tansel, A. F. (1996). *Şair evlenmesi, Şinasi*. İzmir: Akademi Kitabevi.
- Tekin, Ş. (1976). *Uygurca Metinler II, Maytrisimit, Burkancların Mehdisi Maitreya ile Buluşma İptidaî Bir Dram*, Ankara: Sevinç Matbaası.
- Tekin, T. (2010). *Orhon yazıtları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tekin, T. (2013). *İrk bitig*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2021). *Yazım Kılavuzu*.
- Yunus Emre Enstitüsü (2018). *Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı ve Dinleme Becerisi Kitapçıkları, Türkçe öğretim seti*.
- Yıldız, N. (2015). *Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Extended abstract

Introduction

In the study, it was aimed to evaluate the incomplete use of punctuation marks in the booklet texts used for the listening learning area at the A1-A2 level in teaching Turkish to foreigners and to evaluate their functions in terms of correct meaning in the text. In particular, it is aimed to draw attention to the deficiency in which punctuation mark is used and to draw attention to the problems that the usages create / may create for the listening skill in understanding and perception, and its contribution to the analysis of the syntax elements of Turkish. Thus, the study will draw attention to the use of punctuation

marks in listening texts and their importance in perception and understanding will be tried to be revealed in order to establish a solid foundation for the next B1-B2 stage in this first stage of learning Turkish.

The scope of the study consists of the listening skill booklets included in the Turkish book set of Yunus Emre Institute, which is used as a basis in teaching Turkish to foreigners. The limitation, in line with this scope, includes only listening booklets at A1-A2 level.

Based on the importance of listening skill at the level of comprehension for teaching Turkish to foreigners, the study arose from a problem that was not done before regarding the incomplete use of punctuation marks in booklet texts according to this learning area. So much so that no research has been conducted to draw attention to the deficiencies in the texts, especially due to the use of a certain sign (comma), and their contribution to understanding and interpretation of the text listened to. Composing the problem in the study;

Are there any shortcomings in terms of punctuation in A1-A2 listening booklets? If yes, in which sign did this deficiency occur? Do the missing punctuation marks have a syntax feature that facilitates interpretation and understanding? Were there any expression disorders caused by the lack of elements with the incomplete use of punctuation marks? Answers to questions such as.

Method

Document analysis technique based on qualitative research method was used for the study. In the study, the content of the written texts was analyzed, reinterpreted and evaluated using this technique. As a data source in the study, listening text booklets included in the A1-A2 level Turkish teaching set prepared by Yunus Emre Institute were used. The data were obtained from the sentences in the listening texts determined according to the themes in the relevant booklets, and they were brought together around the concepts arranged due to the scope and limitation of the study and presented in a table. The collected data were analyzed within the framework of purpose and problem questions by content analysis and interpreted around concepts. In this context, the use of punctuation marks has been analyzed in terms of incompleteness and which mark is missing from the texts has been analyzed by scanning. Then, the data obtained were interpreted by considering the functions of punctuation marks and their usage in the sentence.

Result and discussion

According to the findings, comma marks were used incompletely in a total of 40 sentences in Level A1 listening texts. In terms of word type, the most frequent missing comma after nouns / pronouns was detected. The findings show that these word types are missing in 22 sentences. In terms of syntax, it was determined that the comma mark was mostly missing after the subject and it was seen that the comma was missing after the subject in 14 sentences. At A2 level, the comma mark was used missing in a total of 45 sentences. Again, as in A1 level, comma marking is missing after noun/pronoun type words and these uses are detected in 24 sentences. In terms of syntax, it is seen that the comma mark is missing in 23 sentences after the subject. Thus, the study concludes that the comma mark is intensively used missing after the noun / pronoun and subject elements.

When the previous studies are considered in general, either the use of punctuation marks at a general level in teaching Turkish to foreigners has been evaluated, or the subject of punctuation and writing in

the dimension of expression skills based on a certain level has been discussed. In terms of learners, no study has been conducted on the texts prepared for the listening learning area. Evaluating the texts in the listening booklets in terms of the use of punctuation marks, as the problem that the study deals with in this aspect, will contribute to other studies with a different approach. Because, as stated in the Common European Framework of Reference for Languages, listening, which is now seen as a life-long learning field rather than being a basic skill, is important for the discovery of the meaning and universe of the culture, together with the language learned in the text structure of Turkish, which can be considered basic at A1-A2 level. When the punctuation marks in the context of the sentence are considered in the context of the subject / comment (subject / predicate) dimension in the content and meaning of the texts, it is clear that the deep structure of the syntax will provide more effective learning with the punctuation marks used in a correct, consistent and standard way.

In the study, it was determined that the incomplete use of the comma sign was intense in the texts of the listening booklets at the A1-A2 level. In the text samples belonging to both levels, it was observed that commas were not used after the words in the noun / pronoun type, and it was noted that there were inconsistent uses in some examples. For example, we, I, he, personal pronouns are used in a text, while commas are not used in a different text with the same communicative meaning and the same type of task. Related examples are shown in the table.

It is seen that the second incomplete use after the noun / pronouns is made after the addressing expressions / items. In this context, the functional quality of the calling expressions of the deficiency in the context of the sentence being a stimulant between the receiver and the transmitter in the communication, being remarkable, has also been removed. Thus, the intelligibility of the listening text has decreased, and the quality of being catchy has become more difficult in terms of vocal expression.

On the other hand, in terms of the missing use of the comma, there are also examples after the addressing expressions and the adverbs that indicate the time that is equal or close in quantitative terms. In these missing usages, which are more common at the A2 level, the use of commas will be important for the meaning of such words, so that the adverbs of time used with the tense suffix /+DE/, /+DA/ are emphasized and catchy.

In terms of the use of punctuation marks in Turkish, it has been observed that the comma is used incompletely, especially in describing the care that moves away from the predicate. In accordance with the level of A1-A2 of the sentences, the use of commas to indicate the subject that moves away from the predicate, despite their short dimensions, has deprived the meaning and expression of emphasis. The use of commas after subject elements such as personal pronouns, me, he, we in some text samples has also found inconsistency and lack of a certain measure in the use of this sign. In this context, it is important to be more careful in terms of the use of comma and other punctuation marks in the preparation of listening texts. In particular, the consistent and standard use of commas will facilitate comprehension, perception and interpretation skills at sentence level and text level for language learners at both levels.

On the other hand, the lack of use of commas after the complements as well as the subjects has been detected, and especially the deterioration of the relationship between the complements and the predicates in the systematic dimension has also caused a lack of meaning in the deep structure. Cause complements, addressing complements, time complements are important in this respect for the use of commas. Because, the nature of the predicate expressing the work, action and interpretation in the

sentence, together with the complements, time, reason, situation and targetetc. It is also supported by its qualities, and in this respect, the comma's systematic expression of the meaning stops in the sentence is valuable for both comprehension and expression skills.

Another striking situation in terms of the lack of use of the comma is the use after suffix-verb, conjunctions and gerundials in sequential sentences. While the use of the comma will make it easier to understand and make sense in these sentence examples, with its incomplete use, the meaning of the sentences will be difficult without emphasis and intonation, and the communication between the receiver and the transmitter, that is, between the reader and the listener, will become difficult. In this respect, attention should be paid to emphasis and intonation in the vocalization of such sentences. So much so that the A1-A2 level, which meets a very important stage in the basic level of learning Turkish, should not be used in this type of listening that would make it difficult to understand and make sense of the communicative sentence context.